

Solidarita

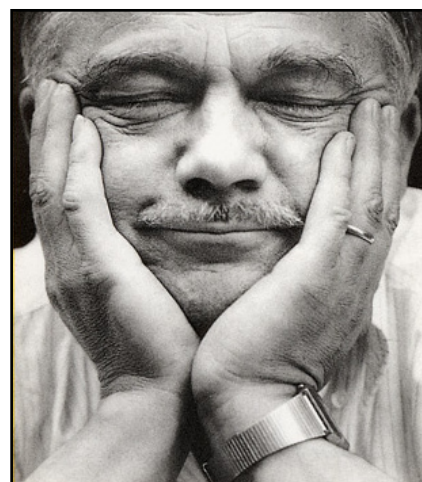

PROTI VÁLCE A GLOBÁLNÍMU KAPITALISMU

SOLIDÁRNÍ CENA 15 Kč

ČÍSLO 38

Do nového roku

Karel Kryl

str. 8

Politická situace v ČR
str. 2

Analýza minulého
režimu

str. 9

Ne sociálním škrtům

Hliněné nohy české politiky

Politická situace po zrušení předčasných voleb se zdá ve fázi "stand by". Nicméně pod povrchem je možné vidět určité dynamiky jak na levici tak na pravici.

V této situaci má důležitou roli dočasná vláda Jana Fischera, která pravděpodobně vydrží až do řádných voleb, které budou na konci května 2010. Tato vláda není nepolitická, jelikož v Parlamentě se opírá o širokou koalici ODS, ČSSD, Strany zelených a Top '09. Jednotliví ministři byli navíc jmenováni politickými stranami, a samotná osoba Jana Fischera není neutrální: jde o vysoce postaveného byrokrata, plně integrovaná do politických a hospodářských elit, vládnoucí v ČR. Fischer je ztvárnění buržoazie, která nemá jednu "vlastní" stranu, ale dokáže prosazovat své zájmy skrz velice široké spektrum stran. I její akční rádius je plně determinován stranickými sekretariáty.

Vláda Jana Fischera: neopodstatněná popularita?

Vláda Jana Fischera se v posledních týdnech snažila prosadit vlastní politickou agendu. Premiér se snažil nastavit stranám harmonogram jmenování komise do Evropské komise, ale především se snažil, ve spolupráci s ministrem financí Eduardem Jantou, nastavit dlouhodobé parametry ekonomické politiky skrz tzv. Janotův balíček 2. Ačkoliv v první případě se strany přizpůsobily, v druhém, podstatnějším případě, naopak pokus pohřbily. Fischer se sanží kapitalizovat dva důležité faktory: na jedné straně cítí určitou podporu, která chybí systému politických stran jako takovému, a na druhé se snaží využít situace, kdy v Parlamentě neexistuje alternativa současnému stavu a současné vládě. Jak již bylo řečeno, Fischer a jeho vláda nejsou neutrální, ale jsou, i v personální rovině, představiteli vysoké byrokracie a buržoazie, která se přímo chopila vlády, ačkoliv v Parlamentě si musí vydobýt hlasy stran.

V této situaci je naprosto paradoxní podpora, která je přisuzována Fischerově vládě

dě ve výzkumech veřejného mínění: tato vláda totiž schválila a prosadila rozpočtový balíček, který zvýšením nepřímých daní a snížením mezd ve veřejné správě, negativně dopadne na nízké a střední vrstvy. Bylo by třeba udělat přesnou sociologickou analýzu ohledně této podpory. Jedna z hypotéz se týká mediálního charakteru vlády, která je nadále představována jako vnější současnému politickému a stranickému establishmentu, který je dlouhodobě jako celek zdiskreditovaný v očích veřejnosti. Ačkoliv vláda, v hospodářské, energetické, zahraničně-politické, a zdravotnické oblasti vede politiku, která je proti zájmům pracujících a středně-nízkých vrstev, toto negativní vymezení vůči stranám pravděpodobně stačí pro vytvoření určitého konsenzu ve veřejném mínění.

Pravice: Top '09 jako pravé křídlo ODS?

Nakonci listopadu proběhl zakládající sjezd nové pravice strany, Top '09. Sjezd Top '09 byl jen týden po programovém sjezdu Ods, který skončil naprostým fiaskem, jelikož schválení střednědobého programu bylo odloženo na leden. Ve srovnání byl sjezd Top '09 švýcarskými hodinkami: schválil programové priority, personální obsazení předsednictva a stanovky strany nejen

dle harmonogramu ale také "bulharskými" procenty. Staronové přeskupení na pravici ale kopíruje politické schéma, platné od roku 1996: dvě velké catch all party (ODS a ČSSD), dvě střední strany s dost přesným sociálním zaměřením (Top '09 a KSČM) a lidovci na hranici vstupu do Sněmovny.

Top '09 může být důležitým spojencem Ods, jelikož se svým silně neo-liberálním hospodářským programem a konzervativním nádechem dokáže oslovit zhruba 10% voličstva z pravého spektra, pro které je dnešní Ods je příliš rozmělněná, popřípadně ideově vyprázdněná. Tato strana navíc se dokázala navíc chopit tématu státního dluhu, proti kterému se zdvihla mediální hysterie, silně podporovaná ministerstvem financí (nicméně Janota sestavoval rozpočty ČR od druhé poloviny '90.let). Dokáže tedy oslovit určitou část podnikatelské vrstvy, ale také vyšší vrstvy dělnické třídy, která nepřestává věřit, že snížení státního dluhu, výdajů na důchodce a nezaměstnně či popřípadně snížení daní je i v jejím zájmu. Důležitou její část voličstva jsou také vysokoškolsky vzdělané vrstvy. Na druhé straně Top '09, vzhledem k tomu že není catch all party a snaží se efektivně zmobilizovat užší část voličstva, skoro otevřeně opovrhne neproduktivními

vrstvami obyvatelstva, například důchodci (pokud zrovna nemá šlechtický titul).

Na druhé straně ODS se musí snažit zmobilizovat různorodé vrstvy voličů a musí uvnitř strany držet pohromady různé ideologické proudy a množství partikulárních zájmů. Top '09 může být užitečná Ods v tom, že dokáže tu ideologičtější a neo-liberálnější část pravického voličstva, pro které je program Ods málo pravicový, strana vyprázdněná a kteří ještě pociťují sklamaní nad vládou Miroslava Topolánka. ODS ale na programovém sjezdu ukázala, že jí Top '09 vzala některé ideové body, že další se neosvědčily (viz rovná daň a poplatky u lekáře), jiné se zase stávají čím dál méně účinné (antikomunismus), a že strana postrádá vizi jak oslovit voliče na pravici a na středu. Ods totiž strácí důležité pozice, které měla i u průměrně vydělávajících středoškoláků a vysokoškoláků, u určité části fordistických pracujících a také mezi studenty. Sjezd ukázal, že oposice vůči Topolánkovi není dostatečně silná na to, aby ho svrhla, nicméně ani Topolánek není schopen efektivně řídit Ods. Na rozdíl od Jiřího Paroubka není schopen integrovat do jednotného fungování strany různé ideové zájmy a rozpory, ohledně směřování hospodářství, v tématu Evropy a v zahraničně-politické oblasti, ale také v ekologické oblasti. V Ods lze vidět různé ideologické proudy: například Ods Jižní Moravy a některých dalších regionů by se chtěla spíše přiblížit modelu CDU/CSU (popř. britských konzervativců), na severu Čech spíše převládá orientace na způsob "dělání politiky" v haiderovském stylu, a křídlo bývalých klausovců by chtělo sblížovat spíše stranu s polským Prámem a spravedlností. Navíc Ods je konglomerát různých partikulárních zájmů.

Tato situace není ale zcela ojedinělá v typu stranách, které se nazývají catch all party, a které se snaží obsahovat

širokou škálu voličstva. Úkolem předsednictva je integrovat různé ideologické proudy a partikulární zájmy do jednotné akce strany a do přijatelného, a alespoň částečně konzistentního, programu. Zásadní také je najít úzký okruh témat, které by stranu sjednotily. To se dlouhodobě Mirkovi Topolánkovi nedaří z několika hledisek: z hlediska mocenského dal vnitřní opozici najevo, že i v případě že by Ods vyhrála volby, nemůže počítat s významějším zastoupením v exekutivě, v dozorčích radách státních podniků a v managerských funkcích státních podniků. Vnitřní opozice tak de facto má jen omezený mocenský zájem na výhře Ods, a naopak za určitých okolnostech si může přát porážku v přijatelných mezích (Ods druhá, s zhruba 25% hlasů), aby mohla sesadit předsedu. Opozice v Ods je dnes dostatečně silná na to, aby mohla částečně sabotovat volební kampaň své strany. Z programového hlediska Ods chybí sjednocovací pozitivní body, které by nahradily přímou daň, poplatky ve zdravotnictví a americký radar. Strana není ochotna klást důraz na vlastní zdravotní koncepci, v rozpočtové politice nedokázala najít shodu (např. v problematice státního dluhu), a i v zahraničně-politické rovině je nejednotná. Disponuje ale celou škálou negativních vymezení (proti Rusům, proti bolševikům, proti "černým pasažérům sociálního státu", proti "bruselské byrokracii"), na které se bude snažit stavět předvolební kampaň. Dá se také čekat zvýšená aktivita na mediálním poli, kde se bude snažit skrýt své programové slabiny a nejednotnost strany, společně s vytvářením kauz proti politickým protivníkům.

Celkově vzato česká pravice je v podstatně horší kondici, než jinde v Evropě, a pravděpodobně podlehe ve volebním zápase. Bude vyvíjet snahu vytvářet negativní kampaň vůči svým protivníkům, a také využít určitého politického kapitálu vlády Jana Fischera. Nicméně dá se očekávat dost úzká porážka (4 až 6 křesel v PS) a povolební skro-patová situace.

Levice: Renta z chyb protivníka?

Česká strana sociálně demokratická má potenciálně úplně stejné problémy jako Ods, a jak se v minulosti ukázalo dokáže jimi být naprosto paralyzovaná. Její voličské jádro je navíc menší a méně stabilní než v případě Ods, takže i výkyvy mohou být vý-

raznější. Nicméně v současné době předsednictví strany pod velením Jiřího Paroubka dokáže plnit funkce, které se nedaří Mirkovi Topolánkovi: mocensky integrovat všechny důležité ideové proudy ve straně, a najít úzkou škálou programových bodů pod kterými sjednotit předvolební akci strany. Půjde pravděpodobně znovu o zdravotnictví a poplatky, jejichž zrušení příznačně Čssd nevyžadovala po současné vládě, kde má relativní většinu, o prosazení některých dílčích opatření (13.důchod, minimální valorizace mezi ve státním sektoru, nemocenská, atd.). Čssd má sice ohromné programové rozpory, nemá plán na řešení krize, často se dostává do nesnází kvůli partikulárním zájmům jednotlivých stranických baronů, ale předsednictvu se úspěšně daří držet tyto rozpory pod prahem výbuchu.

Popravdě řečeno předsednictvo Čssd se dostalo několikrát do nesnází, např. ve volbě místopředsedkyně strany, na regionální úrovni (Ústecký, Karlovarský, Jihočeský a Středočeský kraj), či v legislativní činnosti. Nic co by odkazovala k mezi levičící rozšířenému mýtu "dobré" členské základny naproti

"zlým a žlutým" funkcionářům (nota bene, v této perspektivě by členská základna byla sice "dobrá" ale naprosto politicky neschopná), ale spíše konflikty mezi různými zájmovými skupinami uvnitř strany. Čssd má tak vysokou pravděpodobnost vyhrát volby a sestavit

nemá námitek a nedělají žádnou opozici. Je příznačné, že po roce od krajských voleb se v některých orgánech české buržoazie (Hospodářské noviny, týdeníky Euro a Ekonom) oběhují články, které pochvalný tónem ujišťují, že i po vstupu Ksčm do krajských vlád se na chodu krajích a s nimi spojených obchodech skoro vůbec nic nezměnilo, že se naopak dosáhlo k menší konfliktu co se týče některých oblastí jako zdravotnictví. Krajské vlády Čssd a Ksčm se v jejich očích osvědčily jako výborné regulátorky ohnisek (nikdy příliš velkých) sociálních konfliktů.

Hliněné nohy české politiky

V rámci analýzy politické situace nelze nezmínit křehké základy, hliněné nohy, na kterých se staví. Dlouhodobě jsou v očích veřejnosti politická elita a její instituce nevěrohodné. Sama politická elita se často jeví jako hasteřivá, vyprázdněná, pozbívací jakékoliv vize a myšlenek. Vláda, která se nazývá nepolitickou, dosud dokázala na vymezení se vůči politické elitě vytěžit značný politický konsensus. Není tudíž vyloučeno, že různými prostředky (např. korupčními aférami) dojde k pokusu útoku na současnou politickou elitu a jejího svržení. Mohla by ji nahradit nová jména i politické strany. K těmto úvahám mě vedou materiály a prohlášení různých asociací podnikatelů, produktivních vrstev a částečně i odborů, které již nevnímají politické strany jako rovné partnery a vyčítají jim neschopnost, neakčnost a také malou legitimitu v očích veřejnosti.

Není totiž vyloučeno, že se různé rozporuplné zájmy těchto vrstev a buržoazie spojí, a budou se snažit nahradit současné politiky jinými, a hlavně zmenšit přístup k moci a vytvořit jiný, většinový, volební systém. Takové pokusy, vytvořit strany mimo etablované politické kruhy, byly již učiněny jinde v Evropě se stídacími úspěchy a neúspěchy. Nicméně hliněné nohy českých politických kruhů, jejich neoblíbenost, klientelismus, a neakčnost, přímo svádí k takovému pokusu.

Jakub Horňáček

Záviš Kalandra (10.11.1902 – 27.6.1950)

Svým zjevem, vyhublostí, barvou pleti, stavbou lebky a vyčnívajícími lícními kostmi připomínal údajně spíše amerického indiána. Svým nezvyklým vzhledem a hlubokýma očima měl velký úspěch u žen, i jeho přátelé o něm hovořili jako o charismatickém člověku. Svou osobností získával lidi pro stranu, která s ním v roce 1950 zúčtovala...

Záviš Kalandra byl jedním z obviněných ve vykonstruovaném procesu s Miladou Horákovou a spol. Stejně jako většina dalších obviněných, byl Kalandra představitelem levicově smýšlejících kritiků tehdejšího režimu. Na hlavní skupinu byly navázány desítky dalších následných procesů po celé republice a počet obžalovaných dosáhl čísla 639. Všechny tyto procesy tvořily dohromady jeden celek. Včetně následných procesů bylo v ČR popraveno pro politické trestné činy celkem 242 lidí.

Záviš Kalandra se narodil ve Frenštátu pod Radhoštěm v rodině praktického lékaře MUDr. Břetislava Kalandry. Jeho otec byl blízkým spolupracovníkem T.G. Masaryka na Valašsku, kde byl Masaryk roku 1907 v prvních volbách konaných na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva zvolen poslancem říšské rady. Tedy není divu, že již na klasickém gymnáziu se Záviš začal zajímat o veřejné záležitosti, přičemž tíhl k levicovým myšlenkám. Na gymnáziu vydával studentský, levicově zaměřený časopis, na tomto spolupracoval se spolužákem O. Peclem, s nímž se později jako se spoluobviněným setkal před komunistickým tribunálem.

V roce 1921 vznikla „Komunistická strana Československa“. Mladá inteligence tíhne ke komunismu, ani Záviš není

výjimkou. V roce 1923 vstoupil do KSČ, pracoval ve vedení „Komunistické Studentské Frakce - Kostufra“, a patřil k předním redaktorům komunistického tisku. V letech 1922-1927 zároveň studoval filosofii a klasickou filologii na FF UK v Praze. Studia sice dokončil, disertaci, kterou napsal (Parmenides – logický paradox), ale z neznámých důvodů nikdy neodevzdal a neobhájil, a tak se objevila teprve po 70 letech, když koncem 20. století vyšla tiskem.

V letech 1928 – 1930 pokračoval ve studiu filosofie na universitě v Berlíně, ale už zároveň pracoval jako publicista. V roce 1928 byl jako perspektivní kádr zaměstnán ve stranickém tisku, nejprve jako redaktor „Československé komunistické korespondence“ pak byl roku 1928 jmenován šéfredaktorem „Rudého večerníku“, rok poté se přesunul ve stejné funkci do „Rudého práva“. Od roku 1929 též publikoval v „Dělnické rovnosti“ v „Haló novinách“ a v „Tvorbě“, kterou společně s J. Fučíkem a K. Konrádem v letech 1930–36 řídil. Kromě toho Kalandra v těchto letech publikoval v „Levé frontě“, „Světě práce“, „Volných směrech“, „Světozoru“, „Přítomnosti“, „Českém časopise historickém“, „Dnešku“ atd. Zároveň Kalandra, ovládající

řadu jazyků, překládal. Jeho kariéra publicisty vypadala velmi nadějně.

Ve třicátých letech začal hlasitě kritizovat stalinские monstr-procesy. Rozeslal podle adresáře odběratelů „Rudého práva“ nepodepsaný leták s kritikou procesů. V srpnu 1936 pak vydal společně s bývalým kolegou z „Rudého práva“ J. Guttmannem brožurku „Odhalené tajemství moskevského procesu“, kde protestoval proti Stalinovým inscenovaným procesům. Za svoji kritiku byl označen za trockistu a vyloučen z KSČM.

Rozchod se stranou přivedl Záviše v r. 1937 do obrázkového časopisu „Světozor“. Dále přispíval do Peroutkovy „Přítomnosti“ a působil v nakladatelství Mazače jako redaktor Encyklopedie aktualit. Zároveň se ale dále věnoval žurnalistice – kromě publikování v mnoha periodikách vydal v roce 1937 list komunistické opozice „Proletář“. Kromě politiky se v 30. letech zabýval i psychoanalýzou a Schopenhauerovou filozofií, byl členem „Surrealistické skupiny“, kterou založil jeho přítel Vítězslav Nezval, přátelil se s K. Teigem a propagoval francouzské surrealisty ve sborníku „Surrealismus v diskusi“. S Kalandrovým surrealistickým obdobím souviselo i jeho poslední dílo, nedokončená studie o analýze

snu „Skutečnost snu“.

Cítil nacistickou hrozbu, nedokázal však po okupaci opustit svou ženu, výtvarnici Ludmilu Rambouskou, a okruh intelektuálních přátel. Podle pozdějších Kalandrových přiznání společně s M. Jesenskou působili v odbojové skupině „V boj“, která měla za úkol organizovat přechody hranic do Polska. Po obsazení republiky sice gestapo o této činnosti nevědělo, přesto Kalandru zatkl již v září 1939 na základě jeho komunistické minulosti. Až do 30.5. 1945 byl vězněn v nacistických vězeních a koncentračních táborech Ravensbrück a Sachsenhausen. Po návratu z koncentračního tábora v poválečné radostné atmosféře si jistě nemyslel, že by ho ještě v životě mohlo potkat něco tak strašlivého, jako v uplynulých 6 letech.

Po válce vstoupil do „Sociálnědemokratické strany“ a věnoval se publicistice a historii, psal př. pro národně socialistický odborářský časopis „Slovo pracujících“, přispíval několika úvodníky i do renomovaných amerických deníků jako př. New York Times. Po osvobození se již nechtěl politicky angažovat, nýbrž se chtěl věnovat výhradně vědecké a spisovatelské tvorbě. Obnovil styky s přáteli ze studií: s literátem L. Novomeským i s O. Peclem. Tím se dostal do okruhu osob, v němž StB začala po únoru 1948 „slídit“ při přípravě politického „vzorového procesu“, který měl zastrašit všechny kritiky nově nastolených pořádků, jak bylo přikázáno přímo z Kremlu.

V roce 1949 bylo Kalandrovi nabídnuto jeho přítelem L. Novomeským místo ve Slovenské akademii věd – v listopadu téhož roku byl ale zatčen za zvláštních okolností, jakoby náhodou. Dne 7. 11. 1949 si StB přišla pro MUDr. A. Ungára, Kalandrova přítele

a příbuzného (první manželka A. Ungára a manželka Kalandrova byly sestry). Oba bydleli ve stejném domě a právě v okamžiku zatčení si Kalandra přišel zatelefonovat do švagrova bytu.

Na přípravě procesu se významně podíleli sovětsí poradci, kteří prosadili speciální přípravu obžalovaných, kteří se museli svá vystoupení před soudem donekonečna učit, nevyspalí, vyčerpaní, většina obžalovaných se pod tíhou fyzického nátlaku přiznala k činům dle předem připravených scénářů.

Ústřední motivy Kalandrových výsledků byly trojího druhu: „trockistická“ minulost, styky s L. Novomeským a s O. Peclem. Tento starý přítel se stal pojitkem mezi Kalandrou a „ilegální skupinou národních socialistů“, která v představách strůjců procesu organizovala „rozsáhlou prozápadní špiónáž“. Kalandra se díky svým poválečným článkům pro zahraniční tisk poznal s Mary Bakerovou, anglickou tlumočnicí americké tiskové agentury United Press a seznámil s ní též Pecla, který chtěl získat pravidelné odběratele tiskových zpráv tak, aby zahraniční tisk měl

k dispozici nezkrácené informace o situaci v zemi. V Československu už v té době bylo všechno tajné i př. běžné zprávy o potížích v dopravě. Vyvrcholením přiznání dosažených vyčerpávajícími výslechy, kdy Kalandra musel odpovídat vestoje desítky hodin bez spánku, zatímco vyšetřovatelé se střídali, bylo obvinění, že Kalandra sabotoval základní zájmy průmyslu. Měl to provést tak, že předal M. Bakerové ke zveřejnění v americkém tisku seznam švýcarských firem, jejichž jejichž prostřednictvím obcházelo Československo americké embargo na strategické zboží.

Proces byl výjimečný i svým ohlasem. Po prvních třech dnech byl soud doslova zaplaven rezolucemi z továren, úřadů a obcí. Všechny volaly po přísném potrestání, většina po trestu smrti. Byl to důsledek instrukce aparátu strany, v níž mimo jiné stálo: „Nechť promluví hlas lidového hněvu. V usneseních nechť je žádáno spravedlivé a přísné potrestání rozvratných zločinů.“ Občané této žádosti vyhověli. Soud obdržel na 6300 rezolucí, žádajících smrt a plných výrazů jako „zlotřilá chamrad“, „zavilí zločinci“,

„krvaví psi“.

Kalandra byl jeden z mála, kdo si ve skupině třinácti obviněných již na počátku vyšetřování jasně uvědomoval, že o jeho vině bylo rozhodnuto předem. Vzpomínky jeho obhájce JUDr. Vízka potvrzují, že Záviš očekával trest smrti. Z dochovaného zvukového záznamu procesu je patrné, že zůstal nezlomen a k absurdním obviněním přistupoval s ironií a sarkasmem. Společně s M. Horákovou, přítelem O. Peclem a J. Buchalem byl obviněn z velezrady a špiónáže a odsouzen k trestu smrti jakožto hlava smyšlené trockistické skupiny. Žaloba je vinila z toho, že z nenávisti k lidově demokratickému režimu připravovali protistátní puč a různé teroristické akce, a to v žoldu špiónážních služeb USA a dalších...

Všichni čtyři se ihned odvolali, poslali žádost o milost k prezidentu republiky Gottwaldovi, Kalandrova manželka prezidentovi též poslala velmi dojemný dopis se žádostí o milost. Světová veřejnost včetně známých vědců (Einstein, Russell, Bernal) a umělců protestovala. V západní Evropě se zvedla bouře odporu, v jehož čele stáli Kalandrovi přátelé,

francouzský básník A. Breton a spisovatel, pozdější laureát Nobelovy ceny za literaturu, Albert Camus.

Gottwald milost neudělil. Před popravou vykonanou brzy ráno dne 27. 6. 1950 bylo Závišovi dovoleno naposledy hovořit s manželkou a předat jí rukopis „Skutečnosti snu“, na kterém pracoval i ve vazbě. Poprava všech 4 odsouzených k smrti byla vykonána oběšením na dvoře pankrácké věznice 27. června 1950 po 5:00 ráno, přičemž byla používána primitivní forma oběšení dlouho trvajícím škrcením. Ostatky byly zpopelněny a dosud se nenalezly. Krátce poté se konaly tzv. následné procesy, které probíhaly i v dalších městech ČSR.

Rozsudek nad Závišem Kalandrou byl zrušen v roce 1969, plně rehabilitován byl v roce 1990. V roce 1991 prezident Václav Havel udělil Záviši Kalandrovi in memoriam řád T. G. Masaryka I. třídy. V roce 1994 je pak vydán výbor z Kalandrova díla nazvaný „Intelektuál a revoluce“, výbor připravený k vydání již v roce 1969, z jeho rozsáhlého díla doporučuji jako politickou studii právě zmíněné dílo.

Martina Landergott

Opencard a Magistrát Prahy

Záměr na vytvoření karty vznikl v letech 2004, 2005. Reálně byl projekt spuštěn v roce 2006. V roce 2007 přešel odbor informatiky pod prvního náměstka primátora. V tom-též roce proběhlo zprovoznění tzv. Servisního kartového centra a byly spuštěny doprovodné služby – parkovné, knihovna, přístup na městský portál. Na stránkách magistrátu věnovaných Opencard se píše: „Opencard je chytrá čipová karta, která se hodí jak Pražanům, tak i návštěvníkům Prahy. Jejím vydavatelem je Magistrát hl. m. Prahy a cílem projektu je nejen otevření nových možností komunikace mezi městem a jeho obyvateli, ale především jednodušší přístup ke službám.“ Dozvíme se tady, že slouží jako průkazka v Pražské integrované dopravě, jako čtenářský průkaz do poboček Městské knihov-

ny v Praze, může nahradit drobné mince při placení za parkování v parkomatech v zónách placeného stání v Praze, a že se s ní můžeme přihlásit k portálu hl.m.Prahy, kde si řidiči např. mohou zjistit informace o vlastních, aktuálně spáchaných dopravních přestupcích na území hl. m. Prahy včetně hrozby sankce, a o možném počtu přidělených bodů.

Vnucení Opencard

Hlavním problémem byl po zprovoznění Opencard nízký počet vydaných karet. Proto vznikla strategie nasazení karet v Dopravním podniku, čímž stoupl počet uživatelů až ke 400 tisícům. Zároveň byly zpracovány studie od firem Accenture a Deloitte, které konstatovaly, že náklady jsou na odpovídající výši. Roční kupů na rok 2009 bylo možné

pořídít jen s pomocí Opencard, ti kteří si chtějí kupovat roční kupóny, tedy nemají na výběr mezi papírovým kupónem a Opencard. Úplný přechod na elektronické jízdné je (nebo byl) plánován do poloviny roku 2010.

Problematická žádost o vydání karty

Řada lidí se obrátilo na Sdružení obrany spotřebitelů (SOS) o radu s podivnými podmínkami v žádosti o vydání Opencard. Sporným bodem byl automatický souhlas cestujícího se zasíláním obchodních sdělení týkajících se systému Opencard, aniž by měl cestující na výběr zvolit ano/ne. Dalším bylo omezení odpovědnosti za škodu vzniklou porušením povinností podle podmínek na částku 5 000 Kč, což není v souladu s platnou legislativou upravující

náhradu škody. Dalším bylo ustanovení o právu Opencard nevydat. V podmínkách se tvrdí, že správce je oprávněn nevydat kartu, a to i bez udání důvodu: „S ohledem na to, že lidé žijící či pracující v Praze, kteří si chtějí pořídit roční kupon, nemají jinou alternativu, považuje SOS tuto podmínku za naprosto neudržitelnou“, řekla mluvčí SOS I. Picková. Podmínky také stanoví povinnost držitele karty pravidelně sledovat informace týkající se Opencard. Za tímto účelem se držitel zavazuje navštívit web Opencard nebo kontaktní místo alespoň jednou za kalendářní měsíc. Dle názoru sdružení je taková povinnost vůči cestujícím nepodstatná.

Cena za Opencard

Cena výroby 1 karty je 2200 Kč, zatímco předchozí

a stále platný papírový kupón vyjde na pár Kč. Magistrát a Dopravní podnik hlavního města Prahy utratily v minulých letech cca 888 milionů Kč za rozjetí karty Opencard, příjmy ale žádné nejsou. Město podle auditorů dalo na Opencard asi 438,5 milionu Kč, dopravní podnik 406,2 milionu Kč a další peníze stál městskou společnost Ropid a městskou knihovnu. Firma Haguess, která celý systém vytvořila a dodala karty a technologii, z nich dostala 292 milionů (podle auditu to mělo být 418 milionů, firma však uvádí, že dostala 292). Téměř 60 milionů Kč dotoval Dopravní podnik zájemcům slevu na nákup karty. Další 2 miliony utratil magistrát za poštovní známky, když karty rozesílal. Další stovky milionů se utratily za propagaci, konzultace či administraci. Kdo je pro město a Dopravní podnik obstaral se tají. V interních materiálech Dopravního podniku se uvádí, že přes 11 milionů dostala firma Grand Princ, spojená s Michalem Voráčkem, jenž podnikal se známým primátorem Béma, lobbistou Romanem Janouškem. Další 11 milionů odešlo firmě sídlící na stejné adrese jako Grand Princ a 6 milionů získala společnost Telia Call, v níž figurují přátelé šéfa Dopravního podniku Martina Dvořáka, manželé Šecovi. Dvořák byl v jejich domě na Menorce několikrát na dovolené, popírá spojitost s Opencard a neví, v tom nic špatného. Projekt Opencard zaměstnává dokonce svého vlastního mluvčího, kterým je Martin Opatrný, i přesto, že magistrát i Dopravní podnik své mluvčí už mají. Dalšími firmami, které se na Opencard podílí jsou Accenture se zakázkou za 1,1 mil. Kč na cenové posouzení Opencard, Iquap se zakázkou 2,3 mil. Kč za analýzu v oblasti využívání multifunkčních karet, Deloitte, který dostal podíl na 31 mil. zakázce na řízení projektu a konzultace, Řanda Havel Legal, Rowan Legal který dostal podíl na 8 milionové zakázce za právní služby, MonetPlus, který dostal 3,4 mil. za podporu PKI apellu (el. podpisy), XEOS který dostal podíl na 0,9 mil. za konzultace, Allshare se zakázkou za 2,4 mil. pro sestavení business plánu, Mark/BBDO, který dostal po-

díl na 23 mil. za poradenské služby. Podle auditu stály studie a posudky 43 milionů Kč, marketing 82 milionů Kč, konzultační služby 16 milionů, právní služby 11 milionů. Investice do projektu jsou od února pozastaveny. Příjmy měly být podle původních plánů z prodeje karet, které jsou zatím zdarma, a z výnosů z provizí od partnerů. Podle plánu měly příjmy ke konci letošního roku činit asi 837 milionů korun, jsou ale nulové. Provoz center, která karty vydávají, stojí přitom město měsíčně 8 milionů Kč. Podle odborníků by se dal ale provoz center zajistit až čtyřikrát levněji.

Vypočítavost možná již od začátku

Mladá fronta zjistila, že počátek projektu je podezřelý a že už od začátku mohl být poradenskou společností nastaven tak, aby zakázku získala spřízněná firma. Než byl projekt spuštěn, magistrátní odbor informatiky vedl nynější tajemník úřadu I. Seyček, který spolupracoval s konzultační firmou Allshare. Ta vytvářela byznysplán projektu a dostala 2,4 milionu Kč. Byznysplán byl ale špatný a počítal s tím, že projekt bude stát jen šestinu částky, kterou auditři nyní ukázali. Předsedou představenstva Allshare je od letošního roku Petr Slezák, místopředsedou byl do loňského roku Jaroslav Turek. Obě tato jména figurují ve výpisu z obchodního rejstříku u firmy Haguess, která nakonec celou zakázku Opencard získala. Turek je předsedou dozorčí rady, Slezák členem. Toto propojení může vzbuzovat dojem, že Allshare připravila Haguessu půdu a přizpůsobila plán tak, aby soutěž vyhrál. Haguess se do té doby živil výpočetní technikou, ale také chovatelstvím domácích zvířat a organizováním sportovních soutěží. Firma Allshare je také napojena na poradenskou firmu Mark/BBDO, která také získala v rámci Opencard od magistrátu zakázku a v obou společnostech působí jako člen dozorčí rady Michal Chráma. Na tuto firmu je zas napojen přítel primátora Pavla Béma podnikatel Roman Janoušek, jehož firmy se podílely na propagaci Opencard. Další podezřelé propojení vzbuzuje firma Tar-

dus, kterou ovládá Michal Voráček která vydává pro město Listy hlavního města Prahy. Její polovinu vlastní společnost Chři Praga, v jejímž představenstvu byl dříve přítel Béma, Janoušek. Voráček a Tardus je také spojen s prodejem téměř polovičního podílu v reklamní spol. Railreklam, kterou vlastnili České dráhy, a kterou získala bez výběrového řízení za 15 milionů, ačkoli má tento podíl dle jiných reklamních agentur hodnotu až sta milionů. Česká televize citovala ze správy auditorů: „Odbor informatiky vytvořil předpoklady pro další chod a rozvoj projektu Opencard způsobující nepřiměřenou, nežádoucí a lze se bohužel důvodně domnívat i účelově zakotvenou závislost hlavního města Prahy na firmě Haguess“. Kdyby se našel někdo levnější, než firma Haguess, bylo by velmi obtížné Haguess vyměnit. Praha na projektu Opencard nemůže výrazněji vydělat. Podle zjištění auditorů jsou totiž smlouvy pro hlavní město natolik nevýhodné, že poplatky za vydávání karty jsou příjmem společnosti Haguess. Město i dopravní podnik platí Haguess licenční poplatek za každou evidovanou kartu bez ohledu na to, zda je karta aktivní či nikoliv. Smlouvy byly upravovány i v době, kdy si karty pořizovalo nejvíce lidí (kvůli zvýhodněnému ročnímu kupónu), jak uvádí audit: „Takto významná nová emise vedla odbor informatiky k tomu, že sjednal s firmou Haguess v tomto období vyšší smluvní ceny za služby poskytnuté správcem Pražského kartového centra (firmou Haguess)“. V pořadu České televize také zaznělo, že f. Haguess úkolovala odbor informatiky, ne naopak.

Opencard x papírový kupón

Papírový kupón na MHD je levný, náklady na výrobu 1 papírového kupónu je několik korun, maximálně asi 10 Kč. Na rozdíl od Opencard vydrží i nějaké to ohnutí a lze ho bezpečně vystavit po delší dobu i teplotám pod -10°C, nebo nad 40°C. Nebo působení stříhavého elektrického a magnetického pole, což se s Opencard dělat nesmí, protože se může poškodit. Papírový kupón je tedy k poškození

v některých případech odolnější než Opencard. Je také bezpečnější (nemá čip). A spouště lidem stačí a nepotřebují ostatní funkce Opencard, o čem svědčí to, že většina lidí stále jezdí na papírové kupóny.

Neanonymní Opencard x Anonymní Opencard

Nyní je pořízení Neanonymní karty (s bezkontaktním čipem) zdarma, anonymní vyjde na 200 Kč. Roční kupón je také dražší oproti verzi s poskytnutím osobních údajů.

Bezpečnost karty

Bezkontaktní čip je dalekově čitelný a data na něm jsou propojitelná s centrální databází s osobními údaji. Technicky tedy není možné vyloučit sledování osob. Podle Iuridicum Remedium (luRe) může být stávající karta zneužitá k plošnému sledování pohybu i dalších zvyklostí či chování Pražanů. Magistrát říká, že je bezpečná. Na stránkách zřízených pro informace o Opencard se můžeme dočíst, že správcem osobních údajů je Hlavní město Praha, které provozuje Pražské centrum kartových služeb, avšak magistrát chystá výběrové řízení, takže se neví, kdo bude s osobními údaji nakládat. V seznamu zpracovatelů osobních údajů držitelů karty jsou firmy Haguess, Asseco, Monet+, Státní tiskárna cenin, Dopravní podnik hl.m. Prahy, Městská knihovna v Praze, Cross point (poradenská, konzultační, vzdělávací a obchodní společnost), V. P. a.s., tedy docela hodně firem má přístup k osobním datům.

Opencard x In-karta

In-karta, kterou provozují České dráhy se používá jako jízdenka, slevový průkaz pro cestující (včetně mezinárodní přepravy ve 25 zemích Evropy) a elektronická peněženka. Dosud byly náklady na projekt In-karty 180 milionů Kč. V roce 2009 se vynaložilo na In-kartu 5 milionů Kč, na Opencard 450 milionů. Náklady na 1 In-kartu jsou 305 Kč. Na jaře letošního roku dohodlo představenstvo Českých drah, že na vylepšení a kompatibilitu In-karty se systémem Opencard vynaloží 265 milionů Kč, které pro tento účel zaplatí

firmě Haguess. Předem se tedy na tom dohodli, aniž by vypsalí výběrové řízení.

Opencard x Plzeňská karta

Plzeň stálo zavedení a provoz projektu Plzeňské karty 240 milionů Kč. Náklady na 1 vydanou Plzeňskou kartu jsou cca 1 111 Kč. Na rozdíl od Opencard má karta trvanlivost na dobu neurčitou (Opencard platí 4 roky). Kromě jízdenek na MHD, integrovanou dopravu Plzeňského kraje a průkazky do knihovny ji mohou lidé používat také na nákup vstupenek do kulturních a sportovních zařízení i mimo Plzeň, nebo díky ní získávají slevy v obchodech, restauracích nebo fitness centrech, solných jeskyních a platbě ve školních jídelnách. Plzeňská karta je propojena s mezinárodním studentským průkazem ISIC, proto ji využívá i několik tisíc studentů. Kartu je možné nahrát do mobilního telefonu, uživatelé ji pak nemusejí nosit s sebou. Takové služby ale držitelé pražské Opencard používat nemohou.

Opencard x Pardubická karta

Náklady na vybudování a provoz systému jsou 24 milionů Kč. Náklady na 1 kartu jsou 361 Kč. Karta slouží jako časová jízdenka na MHD, elektronická peněženka, k platbě ve školních jídelnách, k rezervaci vstupenek na některé akce.

Opencard x Liberecká karta Opuscard

Náklady na 1 Opuscardu jsou cca 320 korun. Funguje po celém Libereckém kraji. Používá se jako časová jízdenka, k rezervaci vstupenek na kulturní představení, průkaz do knihovny a jako slevová karta na zboží a služby.

Audit

Audit stál téměř 2 miliony Kč, primátoru Bémovi se však jeho závěry nelíbí a tak si našel firmu E-fractal, s.r.o., která bude dělat další audit za 1,42 milionu Kč. E-fractal ale není členem auditorské komory a ta ji tak nemůže kontrolovat a na audit má tato firma mnohem méně času v porovnání s prvním auditem. Snad se Bémovi jeho závěry tentokrát budou líbit, jinak si možná bude objednávat au-

ditů za peníze daň. poplatníků, dokud nebude se závěry spokojen. Je zajímavé, že za závěry auditu, které jsou dle magistrátu špatné a lživé, se utratilo tolik peněz. První audit provedli na žádost magistrátu firmy Nexia AP a A. T. Kearney a firma Kvados. Největší chybou vedení města podle auditorů bylo, že celý projekt svěřilo odboru informatiky. Ten mu pak prý dodával neúplné a nereálné informace včetně celkového rozvrhu a plánu projektu. "Neustále jsme dostávali zprávy, že vše běží, jak má. Teprve když Dopravní podnik přišel s tím, že chce za kartu zaplatit náklady, které vysoce převyšovaly rozpočet, zastavil jsem přísun dotací do projektu a nechal udělat audit," brání město náměstek primátora (ODS) Rudolf Blažek. Podle výsledku auditu zadával odbor informatiky zakázky řadě společností bez výběrového řízení a také přebíral nedokončené projekty a uzavíral nevýhodné smlouvy. Právě odbor informatiky pak radním a zastupitelům předložil nereálný celkový plán projektu. V něm se objevila řada chybných předpokladů, zejména na straně očekávaných příjmů. Za parkování byl odhad zisku 36 milionů Kč, za první pololetí roku 2009 byl skutečný zisk 28 milionů a z toho kartou byl zaplacen jen milion korun. Dalším nedostatkem plánu byl předpoklad, že město v rámci Opencard spustí tzv. elektronickou peněženku. Technologie, na kterých funguje, ale prý byly v roce 2006, kdy projekt vznikl, v plenkách a i dnes ještě nejsou pořádně dotaženy a dle auditorů stavět na nich projekt byla velká chyba. Firma Haguess dostával zálohy na své služby, i když to nebylo nutné, IT odbor mu odpouštěl i peníze. Odboru šéfuje Václav Kraus, který ovšem vinu popírá. "Smluvní vztahy s dodavatelem z roku 2006 byly nastaveny nevhodně. Ale to jsem nemohl ovlivnit, protože jsem v té době na magistrátu nepracoval," vysvětluje Kraus. Zarážející jsou pravomoci, které ředitel odboru má. Bez souhlasu rady může zadávat veřejné zakázky do výše 20 milionů Kč. V řadě z nich v souvislosti s Opencard uspěla firma Haguess. Firma spolu s IT odborem podle au-

ditorů tvrdila, že projekt bude ziskový, přičemž bylo jasné, že to tak není. "Nejsme zodpovědní za obchodní model projektu, protože jsme technickým řešitelem, ne poskytovatelem komerčních služeb," říká nyní ředitel Haguessu Petr Stránský. Podobně jako odbor informatiky zadával špatně výběrová řízení a na projekt řádně nedohlížel také Dopravní podnik. Například zahájil provoz karet, aniž by převzal dílo. Dodavatelé, kteří se na kartě podíleli, zase nedodrželi vize, zkreslovali informace a neinformovali město o skutečném stavu projektů.

Kdo za to odpovídá, aneb horký brambor

Původně měl na starosti Opencard primátor Pavel Bém, pak Radovan Šteiner a nakonec náměstek Blažek. Bém sdělil, že politickou odpovědnost nese Blažek, věcnou Kraus (ředitel magistrátního odboru informatiky). Blažek, nedávno neúspěšný protikandidát Béma na funkci předsedy pražské ODS, uvedl, že má stejnou odpovědnost jako zastupitelé, kteří před třemi lety projekt odsouhlasili a prohlásili: „Opencard schvalovalo celé zastupitelstvo, odstoupit by tedy měli všichni.“ Podle Miroslava Hampla z auditorské firmy Kvados spadá klíčová odpovědnost na oddělení informačních technologií. Projekt prý nebyl dobře plánován, řízení a kontrolován. Krause zveřejnění auditu překvapilo, výsledky s ním nikdo neprojednal a podle něj audit má na první pohled řadu chyb a je nedokončený. Kvůli stavu projektu chce Blažek vyvodit personální odpovědnost. V tiskové zprávě magistrátu je však uvedeno, že náměstek chce prosadit návrh na odvolání ředitele odboru Krause a zasadit se o další změny. Kraus se však brání, že za problémy s Opencard může nevýhodná smlouva z roku 2006, kdy na magistrátu ještě nepracoval. Ještě v roce 2008 byl Bém velkým zastáncem Opencard před jejími kritiky a v deníku Právo jí označil za „budoucnost interakce občana s veřejnou správou“. „Že to něco stojí a bude stát, je jasné, ale stojí to za to,“ řekl Právu Bém.

Politické hašteření

Šéf ČSSD Jiří Paroubek vyzval celou městskou radu, aby odstoupila kvůli Opencard a zároveň vyzval radní, aby kvůli kartě podali trestní oznámení na neznámého pachatele. Prohlásil: „Okolnosti projektu Opencard jsou neuskutečným případem plýtvání veřejnými prostředky“. Jde podle něho o symbol finančních praktik ODS "dalíkovského charakteru". A přirovnal projekt Opencard dokonce k prodeji Karlštejna. V minulosti byl J. Paroubek, řadu let primátorem ekonomickým náměstkem. Na to Bém reagoval: „Proboha! Projekt Opencard je dnes zatížen tak neuvěřitelným množstvím mediálních mystifikací, lží a teď ještě navíc nezodpovědným politickým populismem“.

Jak se budou napravit chyby

Podle náměstka Blažka je jedním z uzdravných kroků na záchranu projektu změna smlouvy s firmou Haguess, která se ukázala jako nevýhodná, a proto se musí změnit. Uvažuje se o tom, se zkrátí, protože jinak by měla trvat do roku 2011. Ztrátu projektu by podle něj mělo snížit i budoucí prodávání karty, která byla dosud zdarma. Možnou budoucí cenu odhadl na 130 až 150 Kč. Společnost Haguess je připravena s městem projednat závěry auditu a nalézt shodu pro úspěšné pokračování projektu a s městem bude diskutovat o zjištěných auditu a vzájemně výhodných smluvních parametrech, které souvisejí s pokračováním a dalším rozvojem projektu Opencard. "Společnost Haguess je přesvědčena, že technologie a služby, které byly ve výše uvedeném objemu předmětem dodávek jak naší společnosti, tak i našich subdodavatelů, jsou adekvátní, plně funkční a jsou v souladu se zadáním našeho klienta," uvádí se v prohlášení. Kromě personálních změn město plánuje na základě doporučení auditorů zřídit krizový tým magistrátu, který povede jednání s dodavateli a vypracuje postup dalších kroků a připraví podklady pro výběrové řízení na nového provozovatele kartového centra nejpozději do 1. července příštího roku.

Dana Hladíková

Karel Kryl – v každém režimu říkal nahlas, co si myslí

Karel Kryl se narodil 12.4.1944 v Kroměříži v rodině knih tiskaře. V roce 1962 maturuje a je odeslán na umístěnkou pracovat v teplické továrně na sanitní keramiku (později pracoval jako palič u pecí či na poli). S přáteli hraje autorské divadlo a píše pro něj písničky. V témže roce má první veřej-

Následující rok dostává povolávací rozkaz na vojnu. Tam se z Kryla definitivně stává kritik hlouposti a zvůle. V rozhovoru z roku 1969 říká: „Vojna se řídí vztahem nadvlády a podřízenosti. Sebevětší blbec, který má frčku, může poručit tomu, kdo přemýšlí, a ten musí jít. To je základ armády, blbost, která je nebezpečná.“ V jiném rozhovoru v témže roce na otázku, jak se dostal k protestním písním odpovídá: „Docela obyčejně. Pocítil jsem, že není zdravé držet hubu. To k ničemu nevede! Proto jsem začal skládat, proto jsem začal zpívat. Nevím, ale zdá se mi, že se to snad povedlo. Chci aby si lidé z písniček něco vzali, aby některá písnička pronikla do jejich já.“ V roce 1967 se vrací do Nového Jičína. V té době napíše řadu ze svých nejlepších písní: Morituri te salutant, Veličenstvo Kat, Píseň Neznámého vojína. Začíná nahrávat v ostravském rozhlasu písničky, které se později stanou páteří první LP desky Bratříčku, zavírej vrátka. Začátkem ledna 1968 se Kryl přesídluje do Prahy a ocitá se v centru dění „Pražského jara“, pokusu o reformu „komunistického“ systému. Pracuje jako asistent v televizi. Objíždí kluby po republice. V noci z 20. na 21. srpna 1968 vstupují do Československa armády pěti států Varšavské smlouvy, aby potlačily zdejší obrodný proces. Politické vedení v čele s Dubčekem v rozhodující chvíli selhává a podpisy pobyt okupačních vojsk legalizuje. Kryl v tu dobu jezdí do Kopřivnice, kde dělníkům zpívá Bratříčku

zavírej vrátka a Bratry z krve Kainovy, dokončil Pasážovou revoltu a začal psát Rakovinu. Během velké, ale jak se ukáže neúspěšné, stávky studentů v listopadu 1968 pořádá Kryl řadu několikahodinových vystoupení na vysokoškolských fakultách. V lednu 1969 „Bratříček“ rozhlasovou hitparádu vyhrává. Karel Kryl se stává slavný. Články o něm v tisku se množí. Dostává angažmá v Semaforu i ve Viole, zpívá i na Slovensku. Je přijat na FAMU, obor dramaturgie. 24. března 1969 vychází jeho první LP deska „Bratříčku, zavírej vrátka“, asi po 4 týdnech je prodej pozastaven. V dubnu střídá Gustáv Husák Dubčka ve funkci generálního tajemníka KSČ. Normalizace je na postupu. Zanedlouho jsou Krylovi koncerty rušeny. V červnu odjíždí na pozvání studentského svazu do Norska. Asi za 20 dní se vrací a zjišťuje jak se změnili lidé a

vztahy mezi nimi. Odjíždí na koncert do Bratislavy, kde je mu povoleno zpívat 1 písničku namísto původně dvou a písnička musí mít historické téma. Kryl zpívá Bílou horu, která má refrén: „rudý kohout na obzoru roztahuje spáry...“ 21. srpen 1969 znamená první výročí okupace. Vzedme se vlna demonstrací po celé republice, ale je krvavě potlačena domácími pořádkovými jednotkami. Ruská armáda už nebyla zapotřebí. Na dlažbě zůstávají ležet zastřelení lidé. Vládne zmatek a jsou zatýkáni lidé, kteří na čas mizí. 9. září odjíždí Karel na folkový festival na Německý Burg Valdeck. V říjnu jsou uzavřeny československé státní hranice, Kryl v Německu zažádá o politický azyl. V Mnichově a stává se spolupracovníkem rádia Svobodná Evropa. Zpráva o jeho odchodu se šíří a dostává dopisy, které ho zvou na koncerty. Odjíždí na turné

né vystoupení.

do Švýcarska a Anglie. Koncertuje i v Americe, Kanadě a Austrálii. Účastní se koncertů proti okupaci Československa. Do redakce Svobodné Evropy mu chodí ohlasy od lidí z Československa. Studuje germanistiku, dějiny umění a žurnalistiku na Univerzitě Ludvíka Maxmiliána v Mnichově. Spolupracuje s Výborem Solidarity s Polskem. Začíná se učit polsky a v polštině i zpívá. Celkem udělal asi 4000 koncertů, natočil 9 desek a napsal 12 knížek poezie.

17. listopadu 1989 dochází k demonstraci studentů. Nastávají společenské změny. Po dvaceti letech exilu přijíždí Karel Kryl domů. Zemřela mu maminka a on dostal povolení k pobytu na 1 den, aby mohl na její pohřeb. Jeho letadlo přistává na pražském Ruzyňském letišti 30. listopadu 1989. Z letiště odjíždí na tiskovou konferenci do Mladé fronty. První koncert má na pražské právnické fakultě. 3.12. vystupuje na velkém „Koncertu pro slušné lidi“. Pořádá vystoupení, na která chodí tisíce lidí různého věku, kteří ho nadšeně vítají. Píše Sametové jaro, kterou kritizuje liknavost vyrovnání se s minulostí. Básní Timur a jeho parta upozorní na neprofesionalitu a pochybnou kvalitu lidí kolem Václava Havla i Havla samotného. V době, kdy Havel a další představují pro většinu národa nedotknutelnou modlu, Kryl pojmenovává boj o moc a koryta či likvidaci české hospodářství. Mezi lidmi se proto stává stále méně populární. V tisku často dochází k nepochopení či překroucení

jeho výroků. Již v roce 1989 v rozhovoru na otázku: O čem budete teraz vaše platne, keď nám „hrozí“ sloboda odpovídá: „No. Teď bych řekl, že si radši počkám, do jaké míry ta svoboda bude opravdová, do jaké míry to bude zase jenom... Já mám dojem, že už dneska bych mohl kritizovat. Myslím, že já budu první člověk, kterého se jistí lidé v nových vládách budou chtít zbavit, protože do toho budu vrtat. Já jsem se naučil vrtat do věcí, které nejsou v pořádku, speciálně do lidské ješitnosti. A vím, co se tady děje – že probíhají boje, tzv. akce BOK, tedy Boj O Koryta.“ V roce 1991, na otázku: Studentské hnutí, před rokem jednotné, je dnes roztržité. Proč sa tak stalo? Odpovídá: „Nevidím v tom tragédiu, naopak, je to úplně normální vec. Dráždí ma a mrzí skor niečo iné – že studenti si neuvědomili, že revolúciu nevyhrali, ale prehrali. Ani jeden z tých, ktorý vás mlátili obuškami, ešte nie je odhalený, nieto volaný na zodpovednosť. Koniec kon-

cov, ak sa združuje, najviac to odnášate vy.“ Ve stejném roce odpovídá na otázku: Na koncerte v Ostrave, v decembri 1989, ste študentom povedali: „Tu vaši sametovou revoluci si nenechte ukrást. Nenechte nám ji ukrást.“ Študenti majú pocit, že im revolúciu ukradli. Súhlasíte? Nemyslím si, že im ju niekto ukradol. Oni si ju nechali ukradnúť – to je aktívny prístup k veci. V tomto som trockista. Neberte to falošne, ale mám pocit, že minimálne v jednej veci mal Trockij pravdu. Revolúcia je permanentná, najmä ak je to pozitívna revolúcia. To znamená, že kontrola, ktorú robili študenti, herci atd., mala pokračovať. Takto, keď stratili dych, im bohužiaľ nemožem pomôcť inak, než že píšem do Studentských listů, ktoré ešte vychádzajú... niekedy.“ Jinde říká: „Dneska se nikdo nemůže vymlouvat na to, že si páni zase udělali. Ti páni se stali z těch, které jsme zvolili. To my jsme dopustili, aby se z nich páni stali. Dokud si lidi nezačnete, nezačneme,

tyhle lidi, kteří jsou nahoře, které jsme si tam dosadili, zvat k odpovědnosti, tak se nezmění nic. Oni nejsou páni, oni jsou sluhové, jeden za druhým. Počínaje Václavem Havlem a konče posledním poradcem, poradcem poradce poradce – už se tak nejmenuji, tuším.“ Píše Od Čadce k Dunaju, která naznačuje kam se ubírají Česko-Slovenské vztahy. Lidé se možností rozdělení Československa smejí. Poslanci se hádají o pomlčku v názvu státu a o kompetence. Začíná pomalý rozklad společné republiky. V tisku se objevují nenápadné zprávy o stagnující ekonomice. Politici, veřejnost i většina žurnalistů je neberou vážně, Kryl nad tím krouť hlavou a žasne. Všimá si rostoucího napětí mezi Čechy a Slováky. Po volbách nastupují Klaus s Vladimírem Mečiarem a půlí republiku, bez toho aniž by o souhlasu občanů vyhlásili referendum. Kryla rozdělení země velice trápí. Vydává desku Monology. 1. ledna 1993 přestává Československo existovat.

Kryl je stále častěji na Slovensku, kde má široké publikum. Píše Demokracii, v níž zpívá o tom, kam se demokracie u nás ubírá. Pracuje na básnické skladbě Má vlast, kde se vyrovnává se ztrátou své země, pro kterou dvacet let exilu pracoval.

Kryl vytvrle odmítá demokracii bez sociálního aspektu, ale v politickém spektru nenachází stranu, která by to byla schopná nebo jen ochotná zajistit. Je unavený a rozčarován ze silícího nezájmu obyvatelstva o veřejné dění. Dál vystupuje proti přehmatům politiků a v hospodářství, postrádá účinný a průhledný právní řád. Lidé ho stále nechápou. Trápí se tím, že jsou tak slepí a že jich je tolik. Dají mu za pravdu až v roce 1997, kdy se rozplynul mýtus Klausovy ekonomické reformy a nedotknutelnosti V. Havla. Karel Kryl se to už nedožví, 3. března 1994 umírá v Německu na infarkt.

Dana Hladíková

Státní kapitalismus v Rusku:

Otiskujeme další kapitolu klasické práce Tonyho Cliffa "Státní kapitalismus v Rusku"

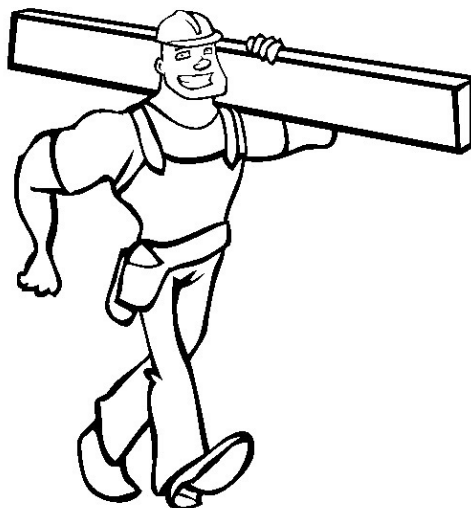
Rozklad dělnické třídy

Ačkoli veliké podniky moderního kapitalismu nepochybně působí jako mocný objektivní faktor, jenž stmeluje dělníky v jedinou třídu, zaměstnavatelé mají k dispozici mnoho efektivních nástrojů, kterými jsou schopny jednotu dělníků narušit.

Snad nejdůležitějším z nich je podporování konkurence mezi jednotlivými dělníky užitím systému úkolové mzdy. Hrozba hladu, která nutí dělníky, aby se sjednotili proti zaměstnanci, může také vést k zostřování konkurence mezi jednotlivými dělníky.

Systém úkolové mzdy byl za tímto účelem ve velké míře používán např. v nacistickém Německu. Podle slov Franze Neumanna:

Třídní mzda socialistických odborů byla nahrazena „výkonnostní mzdou“ (Leistungslohn) definovanou v 29. paragrafu [nacistické] listiny práce. „Je železným zákonem Národně socialistického vedení,“ řekl Hitler na Stranickém kongresu cČti, „že

nesmí dojít ke zvýšení hodinové mzdy bez odpovídajícího zvýšení pracovního výkonu.“

Pravidla této mzdové politiky se vyznačují tím, že preferují úkolovou mzdu a bonusy, do-

konce i pro mladistvé dělníky. Takováto politika je naprosto demoralizující, neboť podněcuje lidský egoismus a vede k rapidnímu nárůstu pracovních nehod.

Neumann dále vysvětluje, proč zašli nacisté v aplikaci systému úkolové mzdy tak daleko: S převahou výkonového hodnocení se otázka mezd posouvá do popředí sociální politiky. Zcela zásadní je, že byl tento problém pochopen nikoli jako ekonomická otázka, nýbrž jako klíčový politický nástroj kontrolování mas ... Rozdílné mzdy jsou základem Národně socialistické mzdové politiky ... mzdová politika je vědomě užívána k manipulaci mas.

Stalinisté užívají systém

úkolové mzdy ke stejnému účelu. Po představení pětiletého plánu se velmi rychle zvětšil podíl průmyslových dělníků, pracujících za úkolovou mzdou. Roku 1930 to bylo 29 % všech dělníků. Roku 1931 tento podíl stoupl na 65 %. V r. 1932 to bylo 68 %. V r. 1934 bylo již téměř tři čtvrtiny průmyslových dělníků zahrnuto v tzv. „socialistickém soutěžení.“

Procentuální podíl těchto dělníků v jednotlivých průmyslových odvětvích z roku 1944 byl takovýto: ropný průmysl – 82 %, letecký průmysl – 81 %, zbrojní průmysl – 85 %, strojí průmysl – 81 %, výroba munice – 81 %, automobilový průmysl – 86 %, elektropřemysl 83 %, gumárenský průmysl – 83 %, bavlnářský průmysl – 91 %, obuvnický průmysl – 87 %. Roku 1949 bylo více jak 90 % dělníků zahrnuto do tzv. „socialistického soutěžení.“

Aby byla konkurence ještě ostřejší, na místo prosté úkolové mzdy, ve které je výška mzdy v přímém poměru k pracovnímu výkonu, a která se běžně užívala v okolních zemích, byl v Rusku představen systém progresivní úkolové mzdy. Na dvou příkladech si ilustrujeme, jak tento systém funguje.

Hodnocení manuální práce v olejovém průmyslu ukazuje následující tabulka :

Sloupec A: Procentuelní překročení normy

Sloupec B: Procentuelní navýšení základní mzdy

A	B
1-10	5
11-20	10
21-30	20
31-50	40
51-70	70
71 a více	100

Jestliže dělník odvádí o 50 % větší výkon než je norma, získává 110 % nad základ. Jestliže jeho výkon přesahuje normu o 70 %, jeho plat je 189 % nad základ. Jestliže by překročil normu o 100 %, jeho plat by vzrostl o 300 % a tak dále.

V některých jiných odvětvích průmyslu je tento nárůst dokonce ještě strmější. Například v podniku Ministerstva obráběcí techniky, je progresivní nárůst následující:

Sloupec A: Procentuelní překročení normy

Sloupec B: Procentuelní navýšení základní mzdy

A	B
1-10	30
10-25	50
25-40	75
40 a více	100

Takto bude dělník, překonávající normu o 50 % dostávat 200 % nad základní mzdou!

Progresivní systém úkolové mzdy v Rusku je dvojnásob reakční. Vzhledem k tomu, že množství vyráběného spotřebního zboží je předurčeno plánem, tak dělníci, překoná-

vající normu, získají z tohoto množství mnohem větší podíl, než kolik by odpovídalo jejich pracovnímu výkonu. To zároveň znamená, že na dělníky, kteří normu nesplňují, připadne dokonce menší podíl, než na který by měli nárok.

Progresivní systém úkolové mzdy umožňuje státu snížit životní úroveň dělníků postupným zvyšováním základních výrobních norem. Ve skutečnosti, se spuštěním Stachanovské kampaně na konci roku 1935, následovaly změny norem v celém průmyslu. Nové normy nebyly určeny průměrným výkonem dělníků, ale sprůměrováním výkonu stachanovců a průměrného výkonu ostatních dělníků.“

Na počátku roku 1936 vzrostly pracovní normy ve většině průmyslových odvětvích takto: těžba uhlí ... o 22 - 27,5 % ; železářství a ocelářství ... o 13 - 20 % ; ve strojírenství ... o 30 - 40 % ; metalurgie neželezných kovů ... 30 - 35 % ; ropný průmysl ... o 27 - 29 % ; chemický průmysl ... o 34 % textilní průmysl ... o 35 - 50 % a stavební průmysl ... o 54 - 80 %.

Další vlna zvyšování norem nastala během let 1937 - 1938. Výsledkem bylo, že 60 % dělníků v kovo-průmyslu nebylo schopno normu splnit. Později, 16. Dubna 1941 znamenal Šverník, že 22 - 32 % všech průmyslových dělníků nesplňuje normu.

Jedním z důsledků tohoto nesmyslného úsilí o rozklad

dělnické třídy a současného růstu byrokratického vedení, je ohromné množství ustanovených norem. Tak např. roku 1939 měl Komisarját strojírenství a dopravních prostředků sám 2 026 000 pracovních norem!

Původně zde byla instituce, která tyto normy kontrolovala, jestli neohrožují dělníkovu zdraví nebo nesnižují jeho životní úroveň. Odstranění této instituce roku 1936 bylo jasným signálem toho, že vláda bude se vši svou tvrdostí podněcovat „svobodnou“ konkurenci mezi dělníky. A, samozřejmě, Stachanovci sloužili v tomto procesu jako mocný nástroj. „Z pohledu britského dělníka je každý, kdo usiluje o zrychlení práce, stávkokaz“ píše Maynard. Ruští dělníci jsou stejného mínění. Svědčí o tom množství „sbotáží“ či dokonce vražd Stachanovců dělníky.

Někdy stalinističtí autoři zcela nepokrytě ukazují shodu mezi stachanismem a nejosofistikovanější metodou kapitalistického vykořisťování – Taylorismem. Tak např. v ručně psaném projevu Ministerstva pro vyšší vzdělávání, sestaveného pro instituce vyššího vzdělávání pro ropný průmysl, je poznámka: „Postoj a metoda Taylora v úsilí o zvyšování efektivity práce je nepochybně pokrokový.“ (Porovnejme s Leninovou charakteristikou Taylorismu jako „zotročení člověka strojem.“)

Překlad Vít'a Lamač

Studentské protesty:

Vídenští studenti masově revoltují

Rakouskem se přehnala vlna studentských protestů. Začali ji studenti Univerzity krásných umění ve Vídni, když začali okupovat svou univerzitu, poté, co děkan oznámil zvýšení poplatků.

Zatímco počet lidí, zapojený do sit-in vzrostl z 200 na 1000 studentů, k protestům se připojily další univerzity.

Ulicemi Vídne prošla demonstrace 45.000 studentů.

Každý večer proběhnu na univerzitě masové mítinky.

Rakouská vláda se snaží změnit výukový systém, aby mohl konkurovat na me-

zinárodní úrovni – schéma známé jako Boloňský proces. Náklady budou převedeny na studenty.

Katharina Litschauer, studentka z Vídne, nám řekla: „Naše hlavní požadavky jdou proti Boloňskému procesu a redukci demokracie pro studenty.“

„Okupovali jsme hlavní budovu mé univerzity a měli spontánní demonstraci.“

„Demonstrace proběhla na celé univerzitě a skončili jsme v největším přednáškovém sále a okupovali jej.“

„Pak měla mítink Technic-

ká univerzita a rozhodla se pro okupaci. Na každé univerzitě probíhá diskuse zda okupovat či ne.“

„Tyto okupace mohou vést k novým okupacím. S každou novou okupací vzrůstá tlak na vládu, aby splnila naše požadavky.“

„Vláda byla již dotlačena k vydání stanoviska, kde slibuje 40 milionů eur na univerzity. Řekli jsme jim, že je dobré vědět, že poslouchají – ale potřebujeme miliardy, jako dostaly banky.“

„Bylo to skvělé. Po ohromné demonstraci se okupace

ještě zvětšily.“

„Lidé cítí, že jejich názor se počítá – a cokoliv udělají má smysl.“

„Je jasné, že potřebujeme spojení s námezdně pracujícími. Zástupce hlavního šéfa největšího odborového svazu navštívil naší okupaci a vyjádřil svou podporu.“

„Cítíme se tak silní, a zdá se že každý den přináší novou okupaci, nové zprávy o podpoře. Jsme rozhodnutí zvítězit.“

Překlad ze Socialist Worker Martin Šaffek

Ekonomie blázince III

Další část překladu knihy "Ekonomie blázince". Její nedávno zesnulý autor Chris Harman absolvoval London School of Economics a byl dlouhodobým aktivistou Socialistické dělnické strany v Británii. Knihu vydal již v roce 1995 jako úvod do Marxovy ekonomie. Knížka je mj. i dokladem toho, že současnou světovou krizi předvídali marxisté již dávno.

Přejeme příjemnou četbu a zároveň prosíme pozorné čtenáře o to, aby nám případné chyby v překladu textu hlásili do redakce.

7 Loupež a vznik kapitalismu

Dnes považujeme kupování a prodávání pracovní síly za samozřejmé. Případá nám to přirozené tak jako vycházení a zapadání slunce. Avšak v žádné společnosti až do období před několika sty lety to zdaleka nebylo charakteristickým znakem. V Evropě pozdního středověku a v Asii v době evropské kolonizace v 18. a 19. století měla většina lidí nějaký přímý přístup k prostředkům, kterými obstarávali svoje živobytí – i když museli odevzdávat část toho, co vytvořili, parazitujícím vlastníkům půdy. Rolníci mohli pěstovat potraviny na vlastní půdě. Remeslníci mohli vyrábět zboží ve svých vlastních dílnkách.

Tím, co to změnilo, byl prvotní akt loupeže – použití násilí k odloučení mas lidí od jakékoliv kontroly nad výrobními prostředky. To bylo prosazeno státní mocí v zájmu některých z nejprivilegovanějších skupin ve společnosti.

Tak například v Anglii a ve Walesu byl vznik kapitalismu doprovázen tzv. ohrazováním – řadou parlamentních zákonů, které násilně odníмали rolníkům pospolitou půdu, kterou obdělávali po staletí. Další zákony pak byly zavedeny proti „tuláctví“ a nutily vyvlastněné rolníky hledat práci za jakoukoli mzdu. Ve Skotsku tzv. „čištění statků“ mělo stejný účinek, když velkostatkáři vyhnali malé rolníky z jejich půdy, aby na ní chovali ovce a později vysokou zvěř.

Když si britští vládcové uloupili po celém světě impérium, zavedli taková opatření, aby zavedli stejné odtržení mas lidí od kontroly nad prostředky k zajištění živobytí. V Indii udělili úplné vlastnictví půdy už tak vysoce privilegované vrstvě zamindarů. Ve východní a jižní Africe obvykle

nutili každou domácnost, aby platila pevnou sumu peněz, tzv. daň z hlavy, na kterou domácnost měla jen v případě, pokud poslala některé své členy pracovat pro evropské chovatele dobytka nebo obchodníky. A když zjistili, že nemohou donutit domorodé obyvatelstvo v Severní Americe a Karibiku, aby se stalo „svobodnou“ pracovní silou, dovezli sem miliony otroků unesené ze západní Afriky, aby obstarali požadované zisky.

Marx nazval tento proces vytváření podmínek pro růst kapitalistické výroby „prvotní akumulací kapitálu“. To zahrnovalo dvě věci – na jedné straně koncentraci obrovského bohatství v rukou kapitalistické třídy, na druhé straně „osvobození“ masy obyvatelstva od jakéhokoli přímého přístupu k prostředkům k zajištění obživy.

Jakmile se jednou kapitalismus etabloval, jeho vlastní ekonomické mechanismy tento proces ještě prohloubily. Tak byly v Británii koncem 18. století ještě statisíce tkalců, kteří pracovali sami na sebe a ručně tkali látky na prodej. Během 50 let byli všichni vytlačeni z trhu kapitalistickými firmami, které používaly mechanické tkalcovské stavy. V Irsku propukl ve 40. letech 19. století strašlivý hladomor, protože vyhladovělí rolníci museli platit rentu vlastníkům půdy (většinou britským) dokonce i po té, co selhala úroda brambor. To vedlo k úmrtí milionu lidí a další milion opustil své pozemky, aby hledali práci v Británii a v USA.

Od té doby se tento příběh mnohokrát opakoval. V Africe, Asii a Latinské Americe běžné „ekonomické“ tlaky – podpořené policejní akcí proti neplatičům pachtovného – donutily stamiliony lidí opustit své pozemky, aby hledaly práci,

často s mizivým úspěchem, ve slumech velkoměst. Tam nemají na vybranou a musí dřít za jakkoli malou mzdu. Jakmile už je jednou kapitalismus v některé části světa úplně zaveden, jeho potřeba přímého násilí k donucení lidí pracovat se snižuje. Postupem doby lidé zapomenou, že si někdy byli schopni zajistit živobytí, aniž by pracovali pro někoho jiného. Začnou vztah mezi zaměstnavatelem a dělníkem považovat za samozřejmý. A příliš často přijímají kapitalistické povídání o tom, jak kapitalisté „zajišťují práci“, které skrývá realitu námezdního otroctví.

Skutečnost vykořisťování – přivlastňování hodnoty vytvořené masami malou skupinou lidí – je na první pohled skryta.

Marx používal k popisu takové situace termín „zbožní fetišismus“. Upozornil, že lidé dělají chybu v tom, že se dívají pouze na to, co se děje na kapitalistickém trhu, aniž by viděli skutečné lidské vztahy, na kterých je založen. Závěrem pak je, že žádný jiný způsob organizování věcí není.

8 Dynamika kapitalismu

Marxismus je zastaralý, říká Tony Blair, předseda Labouristické strany, protože, jak tvrdí, nechápe „dynamičnost tržního hospodářství“.

Takové tvrzení ukazuje Blairovu neznalost Marxových myšlenek. Marxova celá analýza kapitalismu je založena na pochopení dynamiky systému – toho, že nemůže zůstat v nehybnosti; jeho neustálého přeměňování výroby a života těch, kdo v tomto systému pracují.

V Komunistickém manifestu, který Marx napsal společně s Bedřichem Engelsem začátkem roku 1848, tvrdil:

„Buržoazie vytvořila během sotva jednoho století svého třídního panství hromadnější a obrovitější výrobní síly než všechny dřívější generace dohromady.“

Marx zde zdůraznil neustálou proměnu průmyslu v kapitalismu:

„Buržoazie nemůže existovat, aniž stále vyvolává převraty ve výrobních nástrojích, aniž tedy revolucionuje výrobní vztahy.“

V Kapitálu Marx považuje neutuchající snahu vybudovat stále větší průmysl za charakteristický znak kapitalismu:

„Jako fanatik sebezahodnocování hodnoty bezohledně nutí lidstva k výrobě pro výrobu. Akumulace pro akumulaci, výroba pro výrobu!“

Kapitál ukazuje, jak zabudovaná posedlost akumulací vychází ze samé podstaty kapitalistického trhu. První díl této práce začíná analyzováním produkce pro trh (zbožní výroby), pak sleduje, co se děje po vzniku námezdní práce a pracovní síla se stává zbožím, a vrcholí tím, že ukazuje, jak výroba s použitím námezdní práce způsobuje proces vnucené akumulace, která přehlíží lidské potřeby a individuální touhy.

Marxův nesouhlas s Tony Blairem a dalšími údajně „moderními“, ale ve skutečnosti velice staromódními, prokapitalistickými mysliteli netkví v tom, že by Marx nedokázal vidět kapitalismus jako dynamický. Spočívá v tom, že Marx na rozdíl od nich vidí dynamiku kapitalismu jako neoddelitelnou od jeho nelidskosti a iracionality.

Kapitalismus je založen na systému společenské výroby zahrnující dnes celosvětovou pracovní sílu okolo tří miliard lidí. Výroba je však organizována odděleně soupeřícími firmami (vlastněnými buď soukromě nebo soupeřícími ná-

rodními státy) a je motivována pouze potřebou udržet se před ostatními v konkurenčním boji. Každá firma je zapojena do vykořisťování námezdní práce, a proto si netroufá usnout na vavřínech. Jakkoli úspěšná byla firma v minulosti, žije v neustálém strachu, že konkurenční firma investuje zisk do nových modernějších zařízení či strojů. Proto se každá firma musí neustále snažit udržovat zisky vyšší než u jejích soupeřů. A proto se každá firma snaží, aby její zaměstnanci pracovali co možná nejvíce za co možná nejmenší plat. Žádný kapitalista si netroufá zůstat stát na místě sebekratší dobu. Znamenalo by to totiž zaostávání za konkurenty a nakonec bankrot.

Toto vysvětluje dynamiku kapitalismu. Tlak na každého kapitalistu udržet se před ostatními vede k průběžnému vylepšování továren a strojů a k neustálému tlaku na pracující vytvářet takový zisk, aby vylepšování umožnil. To také činí systém nelidským.

V rozumném světě by zavedení nového vybavení šetřícího lidskou práci automaticky vedlo ke zvýšení životní úrovně a ke zkrácení pracovní doby. Nikoliv však v kapitalismu, kde se každá firma soustřeďuje na snižování svých výdajů, aby přežila – a to znamená snahu o udržení nízké životní úrovně pracujících.

Nelidskost a iracionalita rozhodování za kapitalismu je taková, že ani kapitalisté nemají svobodu dělat, co chtějí. Mohou si vybrat, zda budou své zaměstnance vykořisťovat raději tím než oním způsobem. Nemohou se ale rozhodnout, že přestanou své pracovníky vykořisťovat úplně, dokonce ani vykořisťovat je méně než ostatní kapitalisté – pokud nechtějí zkrachovat. Oni sami jsou vystaveni systému, který běhá svou cestou nehlédě na pocity jednotlivců. Kapitalismus je vskutku krysím závodem. Jakýkoliv kapitalista, který není krysou a snaží se zacházet se svými pracovníky dobře a klást jejich potřeby soutěžení, dlouho nepřežije.

Slepá soutěž mezi kapitalisty navíc nevyhnutelně vytváří podmínky, které mohou uvrhnout celý systém do chaosu. Výroba soupeřících firem je propojena prostřed-

nictvím trhu. Žádný jednotlivý kapitalista nemůže udržovat produkci, dokud neprodá své zboží. Schopnost prodat však závisí na výdajích ostatních kapitalistů – na jejich přímých výdajích na zboží (pro osobní přepychy nebo na stroje a zařízení pro své firmy) a na mzdách, které vyplácejí svým zaměstnancům (kteří je zase vydají na životní náklady). Tito kapitalisté však nemohou utrácet, dokud neprodají své vlastní zboží.

Trh činí produkci kdekoli v systému závislou na tom, co se děje všude jinde. Jakmile se řetězec prodávání a kupování v jakémkoli bodě přetrhne, celý systém se může začít zastavovat. Výsledkem je pak hospodářská krize.

Vysvětlení krize

9 Konjunktura a krize

Dějiny průmyslového kapitalismu jsou dějinami konjunktury a krizí – toho, co mainstreamoví ekonomové nazývají „obchodní cyklus“. Po téměř 200 let byla období šílené expanze výroby proložena náhlými kolapsy, při kterých se celé části průmyslu zastavily.

Za posledních 20 let jsme zažili tři takové recese a každá z nich naložila těžší břímě na záda těch, kdo pracují. Lidské životy byly zdevastovány, když lidé přišli o živobytí – a někteří i o své domovy. Takové periodické krize jsou zabudovány do způsobu fungování systému.

Každá firma směřuje k maximalizaci svého zisku. Pokud se zdá, že je snadné vytvořit zisk, pak firmy v celém systému co nejrychleji zvyšují svou produkci. Otevírají nové továrny a kanceláře, nakupují nová strojní zařízení a najímají zaměstnance a věří tomu, že pro ně bude snadné prodat své výrobky. Tím otevírají trh pro jiné firmy, které jim mohou prodat zařízení a stroje, nebo spotřební zboží pracujícím, které zaměstnaly. Celé hospodářství prožívá konjunkturu, produkuje se více zboží, nezaměstnanost klesá.

To ale nemůže mít nikdy věčné trvání. „Volný“ trh znamená, že není žádná koordinace mezi různými soupeřícími firmami. Tak se například výrobci automobilů mohou rozhodnout znásobit svou

produkci, aniž by ve stejnou dobu musely nutně expandovat firmy, které produkují ocel na karosérie nebo v Malajsii pěstují kaučuk na pneumatiky. Stejně tak si firmy mohou začít najímat kvalifikované dělníky, aniž by kterákoli z nich souhlasila s tím, že provede nutné zaškolení učňů, aby se zvýšil počet dělníků příslušné kvalifikace.

Vše, na čem firmě záleží, je vytvořit co největší zisk, jak rychle to jen jde. Ale tento slepý úprk může snadno vést k vyčerpání existujících zdrojů surovin, součástek, kvalifikované pracovní síly a financí pro průmysl.

V každé konjunkturu, kterou kapitalismus kdy zažil, bylo dosaženo bodu, kdy náhle vznikl nedostatek surovin, součástek, kvalifikované pracovní síly a financí. Ceny a úrokové sazby začaly stoupat – a to mnohdy přímělo pracující jít do akce na obranu své životní úrovně.

Výsledkem konjunktury je nakonec nutně rostoucí inflace. A což je daleko vážnější pro jednotlivého kapitalistu, rostoucí výdaje rychle zničí zisky některých firem a doženou je na pokraj bankrotu. Mohou se bránit jediným způsobem, a to snížit produkci, propustit své zaměstnance a zavřít provozy. Tím ale ničí trh pro jiné firmy. Konjunktura předává štafetu propadu.

Náhle tu máme „nadvýrobu“. Zboží se hromadí ve skladech, protože si ho lidé nemohou dovolit koupit. Pracující, kteří jej vyrobili, jsou bez práce, neboť se nemůže prodat. To znamená, že si mohou pracující koupit méně zboží a míra „nadvýroby“ v systému jako celku se ještě zvětšuje.

Automobilový průmysl nemůže prodat tolik aut jako v minulosti, a tak nakupuje méně oceli. Následkem toho jsou zavírány ocelárny a ocelářští dělníci propouštěni. Propouštění ocelářských dělníků si nemohou dovolit koupit auto, tak se vyrábí ještě méně aut. Zaměstnanci automobilek jsou nyní vyhozeni z práce, ale pak si nemohou koupit věci jako jsou pračky nebo ledničky, které se vyrábějí z oceli, takže je potřeba méně oceli, více oceláren se zavírá, více ocelářských dělníků se je propouštěno, a

tím se méně aut prodá. Je zde začarovaný kruh, kdy každá firma tvrdí, že může přežít jen pokud udrží mzdy na nízké úrovni, vytlačí z dělníků vyšší produktivitu a propustí část dělníků. Ale vždy, když to udělá, to znamená menší trh pro jiné firmy a v nich více propouštění a krácení mezd a případně i menší trh pro jejich vlastní zboží.

Změna konjunktury na propad velký byznys vždy překvapí. Všechny oficiální výpočty během 80. let na obou stranách Atlantiku proklamovaly, že se jejich hospodářství daří zázračně. V roce 1990 britský konzervativní premiér John Major a jeho ministr financí Norman Lamont opakovaně tvrdili, že žádná recese nebude. Téměř všichni profesionální hospodářští prognostici stáli za nimi. „Dobré zprávy v poslední zprávě Economic Outlook z OECD jsou, že hospodářská aktivita v průmyslovém světě se ustálila na udržitelných 3% v míře hospodářského růstu“, referoval Peter Norman ve Financial Times.

Pak ale jakoby z ničeho nic propukla krize. Ten samý Peter Norman nyní referoval „výčet krutých zpráv. Prakticky všechny indikátory poklesu produkce, propadu v maloobchodu a růstu nezaměstnanosti byly horší než se čekalo“. Sám deník Financial Times byl absolutně zmaten v tom, co se stalo. „Sedíme ve tmě“, připustil jeden z pravidelných komentátorů. Lamont teď mluvil o recesi, jako by byla tak přirozeným fenoménem coby příliv a odliv. Jeho předchůdce Nigel Lawson, který nejvíce opěvoval údajný „ekonomický zázrak“ 80. let nyní trval na tom, že „Hospodářský cyklus je faktem života. Vždy zde byly a budou konjunktury a krize.“

Jak poznamenal Marx, obchodník si vždycky myslí, že jde vše skvěle, dokud náhle nepropukne krize: „byznys vždy vypadá dokonale zdravě, dokud najednou nepřijde úplné zhroutení.“ Avšak krize vždycky přijde a vždycky vede k masivní devastaci lidských životů a obrovskému plýtvání se zdroji. Odpovědí zaměstnavatelů a vlády na krizi je pokaždé namlouvání lidem, že „není dost pro všechny“ a že

„všichni musí něco obětovat“ a „utáhnout si opasky“.

V recesi počátku 90. let vyprodukovala britská ekonomika přinejmenším o 6 procent méně než mohla – to vedlo k celkové ztrátě produkce v hodnotě až 36 miliard liber každý rok po dobu téměř 3 let. Pro představu je to skoro taková částka, jaká se vynakládá na NHS (národní zdravotnický systém). Ve Spojených státech byla recese méně vážná než v Británii.

Přesto byla ztráta produkce větší než 50 miliard dolarů ročně. Jestliže by měla nejmírnější růst, byla by tu ztráta dalších 150 miliard dolarů produkce ročně – suma, ze které musí být živa celá černá populace subsaharské Afriky.

A to není nikterak úplný výčet celkového plýtvání. Nebyla to totiž první, ale už třetí krize, kterou západní svět prošel za posledních 16 let. Kdyby byly západní ekonomiky schopny růst stejnou

průměrnou rychlostí jako ve 20 letech předtím, byla by celková produkce více než o 40 procent větší.

Ztráty v důsledku krizí jsou celosvětově mnohem větší než ztráty způsobené všemi přírodními katastrofami – všemi zemětřeseními, sopečnými erupcemi, povodněmi a epidemiemi dohromady. Hospodářská krize ale přírodní katastrofou není.

Prostředky k výrobě věcí, které lidé zoufale potřebují,

uprostřed krize nadále existují stejně jako před ní – na jedné straně jsou továrny, doly, přístavy, pole atd. nutné pro výrobu, na druhé straně jsou tu pracující schopní v nich pracovat.

Není to žádná přírodní katastrofa, která brání nezaměstnaným mužům a ženám pracovat v zavřených továrnách, nýbrž organizace kapitalismu

Překlad Thomas Franke

Ekologie:

Změna klimatu: Zastarávání zabudované do kapitalismu

Ekonomickým hnacím motorem kapitalismu je potřeba akumulovat bohatství – vytvářet profit.

Tento motor vydělávat peníze znamená, že ti, jež jsou u moci, budou odporovat čemukoliv, co zvyšuje náklady, jako umenšení znečištění.

Investice do redukce energie nebo vylepšení technologie mohou mít dlouhodobou logiku, ale v krátkodobém horizontu riskují schopnost společností soutěžit o zisk.

Ale je tu širší problém. Pro kapitalismus je přírodní svět něco, co má být vykořisťováno. Buď je zdrojem surovin pro zisk nebo smetištěm pro odpad výrobního procesu. Pro mainstreamové ekonomy je přírodní svět mimo jejich kalkulace. Výrobní proces je založen na soutěži a směřován výhradně k vydělávání peněz. Není, jinými slovy, založen na racionálních rozhodnutích nebo zaměřen k uspokojování potřeb obyčejných lidí.

Kapitalismus je také inherentně marnotratný – miliardy liber jsou investovány do průmyslu, který není pro společnost užitečný. Pomyslete jen na bohatství promrhané na výrobu zbraní nebo na reklamní průmysl. V pokusech vydělat více peněz kapitalisté zabudovávají do výrobního procesu zastarávání. Zboží,

které kupujeme, má krátkou životnost, spíše než aby bylo navrhováno, aby vydrželo jak dlouho je možné. Jsme pobízeni, abychom rychle nahrazovali všechno, od oblečení po auta.

Konečně, dlouhodobá budoucnost společnosti je v ohrožení, protože zájmy nejsilnějších korporací – průmyslu fosilních paliv – budou odporovat jakékoli výzvě jejich bohatství a moci. Potřebujeme se rychle odprostit od uhlíkové ekonomiky, ale jsou zde trilióny dolarů historických investic, kterých s kapitalisté

nechtějí vzdát.

Kapitalismus byl od počátku ohrožován opakovanými ekonomickými krizemi. Také produkoval opakované environmentální a ekologické katastrofy.

Zvládnout změnu klimatu je boj o budoucnost planety a přežití lidské rasy. Protože vyzvedává otázku v jaké společnosti žijeme.

Pokud chceme vytvořit udržitelný svět, musíme se zbavit systému který pouze vykořisťuje planetu. To znamená potřebu vytvořit společnost, která se vztahuje k

přírodnímu světu odlišným způsobem. Udržitelná společnost může být jedinečně založena na racionální, plánované produkci v jejím srdci.

Tím neříkáme, že bychom měli napodobit byrokratické plánování shora dolů, které bylo charakteristické pro Sovětský svaz a státy Východního bloku. Ovšem že budeme potřebovat určitou centralizaci a koordinaci. Ale mělo by to být na základě maximální účasti obyčejných lidí ve výrobním procesu. Vytvoření plánované ekonomiky tak demokratické jak je možno je jediným způsobem, jak zajistit že v srdci lepšího světa budou zájmy lidí a planety.

Takový svět musíme vybojovat. Tváří v tvář ekonomické recesi, sjednocení kampaní proti environmentální destrukci s těmi, kdo bojují za zachování pracovních míst může být začátkem vytvoření hnutí za změnu světa.

Překlad článku Martina Empsona ze Socialist Review Martin Šaffek

Bublina praskla a „dubajský sen“ skončil

Dubaj, blyštící se hřiště bohatých, se stala poslední obětí globálního finančního chaosu. Jeho mocná investiční ruka, Dubai World, je blízko bankrotu, a její osud je závislý na ostatních arabských vládách.

Emirát Dubaj je část federace sedmi malých monarchií, které tvoří Spojené arabské emiráty. Ty zbohatly na ropných a plynových dolarech.

Ale na rozdíl od jejích sousedů Dubajská ropa brzy došla. Tak se její „vizionářský“ vládce snažil změnit pouštní království ve finanční centrum Středního východu a globálního finančního hráče.

Dubai World investoval v ohromných stavebních projektech, které transformovaly království do třpytného hlavního města globálních bohatých, se „sedmihvězdičkovými“ hotely a umělými ostrovními komplexy.

Ale nyní státem vlastněný Dubai World nemůže platit své účty. To přineslo nemilosrdný konec dlouhého boomu, o kterém si mnozí mysleli, že nikdy neskončí.

Globální banky včetně HSBC, Barclays a RBS mohou ztratit přes 30 miliard liber. Další miliardy mohou ztratit globální fondy a malí investoři.

Poslední krize vypukla když vládce Dubaje, šejk Mohammed bin Rashid al-Maktoum, oznámil, že společnost pozastaví splátky dluhů v hodnotě 35,8 miliard liber.

Dubaj vděčí za svůj růst stále existující hrozbě války v oblasti.

V pozdních sedmdesátých letech emirát zavedl přístav s volným obchodem a ustavil výrobní zóny bez daní. Továrny a společnosti z arabských měst jako Káhira a Bejrút se přelévaly do Dubaje.

Druhá vlna růstu byla poháněna úprkem společností z Kuvajtu a z Bejrútu – tradiční finanční města arabského světa – po Válce v zálivu a izraelských invazích.

Dubaj mohla stát stranou těchto konfliktů. Stala se prádelnou pro arabský a globální kapitál.

Boom, a vysoké mzdy, přitáhly kvalifikované dělníky z celé oblasti, včetně mnoha žen. Peníze, které posílají do-

mů, drží nad vodou mnoho menších ekonomik, jako Libanon a Jordánsko.

Ale Dubaj je postavena na poušti. Nemá zázemí. Budovy byly pro globální bohaté, ne pro místní.

Byly zkonstruované za použití levné pracovní síly převážně z Jižní Asie. Tito dělníci otročili ve žhnoucím vedru, aby dokončili věže, hotely a ostrovy luxusu.

Tání

Nejprve se zdálo, že se Dubaj vzpíná globálnímu finančnímu tání. Ale minulý rok finanční krize vysála mnoho nových peněz, které se vlévaly do cen nemovitostí.

Mnoho z těch, kdo kupovali vlastnictví na úvěr nyní zjistilo, že jejich investice mají hodnotu zlomku původní ceny.

V průměru klesly ceny o 50 procent od období nejvyšších cen minulý rok, s předpovědí dalšího pádu o 20 procent.

Dluhy se začaly hromadit. To na oplátku přetrhlo přísun peněz stavebním firmám.

Hypotéční společnosti a pojišťovatelé byli zasaženi krizí. Stejně tak globální společnosti. Mnoho západních společností pak vyhlášovalo „dubajský sen“ v troskách.

Emirát začal obtížný záchranný proces, vládce vložil přibližně 20 miliard liber do záchranného plánu. Tato injekce likvidity znamenala tento rok lehké oživení. Ale nebylo to dost, aby to přebilo hluboké strukturální problémy.

Je obtížné předvídat směr této poslední krize. Ale sliby volné trhu, které většina oblastí prohlašovala za jediný model ekonomického rozvoje, nyní stojí tak prázdné jako luxusní věže, které lemují pobřeží Dubaje.

Překlad článku Simona Assafa Martin Šaffek

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracující většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujícími a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejích výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracující třídě a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách

☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Před deseti lety, 30. prosince 1999, došlo, jako blesk z čistého nebe, kablování summitu Světové obchodní organizace (WTO) v americkém Seattlu. Odboráři, ekologové, aktivisté usilující o zrušení dluhů třetího světa, ti všichni se spojili, aby poukázali na škodlivé dopady tlaku ve prospěch volného trhu.

Summit zkolaboval jak díky vnitřním rozporům mezi delegáty, tak díky demonstracím konaným v ulicích města. A zrodilo se to, čemu se říkálo antiglobalizační či antikapitalistické, a nejnověji také altermglobalizační hnutí.

Události v Seattlu se ale nezrodily z čista jasna. Pád stalinských režimů na konci 80.let dodal na síle bezuzdnému uplatňování tzv. Washingtonského konsensu neoliberalních hospodářských a sociálních „reform“ po celém světě.

Tento tlak však začal vyvolávat odpor. Nejvýraznějšími událostmi v tomto směru bylo povstání Zapatistů v mexickém Chiapasu na počátku roku 1994 a stávky ve francouzském veřejném sektoru z listopadu a prosince 1995.

Ve stejné době začínají intelektuálové přicházet s kritikou neoliberální verze kapitalismu, které se dostává masové pozornosti. V roce 2000 vycházejí dvě zásadní knihy. První bylo No Logo (česky Bez loga, Argo 2005) od Naomi Kleinové a druhou byla kniha Empire od Michaela Hardta a Toni Negriho. Francouzský měsíčník Le Monde Diplomatique a jeho jazykové mutace se stali hlavním fórem pro tuto kritiku.

Seattle byl důležitý při spojování různorodých pro-

testy a kritik do hnutí a to ze dvou důvodů. Zaprvé tím, že se uskutečnil, překonal pesimismus, který panoval na levici po roce 1989. Protesty ukázaly, že se proti neoliberalismu dá postavit.

Zadruhé tím, že spojil dohromady takové množství rozdílných kampaní. Protest představoval moment politického zevšeobecnění. Cíle se nyní stal samotný systém a nikoli určitá politika či jednotlivé nespravedlnosti.

Od Seattlu začalo narůstat hnutí, které se zaměřovalo na mobilizaci na nejrůznějších neoliberalních setkání. Jeho vrcholem byl summit G8 v italském Janově v červenci 2001. Demonstrací se zúčastnilo na 300 000 lidí a zásahová policie zabila jednoho z protestujících, mladého Carla Giulianiho.

Útoky z 11. září 2001 na New York a Washington zasadily hnutí v US ránu, ze které se už nikdy nevzpamatovalo.

Sítě

V Evropě a Latinské Americe ale hnutí rostlo. Světové sociální fórum (WSF), jehož první tři setkání se uskutečnila v brazilském Porto Alegre, sloužilo jako obrovská antikapitalistická univerzita a parlament.

Mnoho podobných sítí, které organizovaly protesty v Janově, se zapojilo do organi-

zování prvních protiválečných demonstrací na podzim 2001.

První Evropské sociální fórum (ESF) v listopadu 2002 vneslo radikálního ducha antikapitalistického hnutí mezi jeden milion jeho účastníků. Z ESF vzešla výzva ke globální protiválečné demonstraci 15. února, kterou později podpořilo i WSF.

Protesty 15. února a další protiválečné demonstrace při vypuknutí války v březnu 2003 představovaly skutečně zásadní body v dějinách masových hnutí. Podle jedné akademické studie se mezi 3. lednem a 12. dubnem zúčastnilo protestů proti válce v Iráku 35,5 milionu lidí na 2978 demonstracích po celém světě.

15. únor také představuje nejvyšší úroveň hnutí za jinou globalizaci. Radikalizující síla protestů po nějakou dobu působila. WSF v indické Bombaji v lednu 2004 bylo obrovským antiimperialistickým festivalem.

Attac, skupina usilující o zdanění finančního kapitálu, sehrála důležitou roli v koalici, které se úspěšně podařilo prosadit „Ne“ ve francouzském referendu o Evropské ústavě v červnu 2005. Ale po tomto důležitém vítězství začalo hnutí viditelně upadat a Attac prodělal rozkol, který ho poškodil.

Příčina byla hluboce politická. Těch mnoho jmen, které si hnutí dávalo, odráželo nejasnost jeho povahy. Bylo proti systému, ale co to bylo za systém? Byl to samotný kapitalismus nebo spíše jen neoliberální verze kapitalismu?

Logikou kampaně Attacu usilující o zavedení Tobinovy daně byl návrat k více regulovanému kapitalismu. Tuto daň dnes přijímá i Gordon Brown.

V hnutí se proto rozvinuly různé politické proudy: více reformistické tendence jako Attac, tzv. autonomové, kteří stále více zdůrazňovali, že nejlepší cestou, jak vzdorovat kapitalismu, je vytváření pro-

storů, kde by se dalo dosáhnout svobodného života bez nutnosti svrhnout systém, a malá, ale aktivní a vlivná menšina revolučních socialistů.

Uchopení těchto rozdílů ztěžoval fakt, že WSF trvalo na formálním vyloučení politických stran. Ta praxe byla vždycky pokrytecká. Např. Lulova vládní Strana práce byla hlavní organizační i politickou silou na fórech organizovaných v Brazílii.

Skutečná závislost hnutí na stranách se negativně projevila v letech 2004 – 2006 v Itálii, kde začala evropská radikalizace nejdál.

Dezorientace

Rifondazione Comunista, která dominovala na ESF ve Florencii, otočila kormidlem ostře vpravo, a nakonec vstoupila do středolevé koalice vlády, která poslala vojáky do Afghánistánu. To dočasně rozbilo italské protiválečné hnutí a mělo dezorientující a demoralizační účinek po celé Evropě.

ESF upadlo do byrokratické noční můry. WSF, které se setkávalo na různých místech globálního jihu, si nicméně zachovalo něco ze svého života v závislosti na tom, kde se sešlo. Poslední v brazilském Belemu ukázalo pokračující radikalizaci v Latinské Americe.

Jako globální síla je dnešní hnutí jen pouhým stínem toho, čím bylo před pěti lety. Je hořkou ironií, že se tak stalo v době, kdy kapitalismus vkročil do své nejtěžší krize od 30. let.

Ale hnutí po sobě zanechalo silný odkaz v pokračující ideologické radikalizaci proti kapitalismu, imperialismu a válce, a v paměti na Seattle, Janov a Bombaj je dál, že proti systému se dá globálně bojovat.

Nové boje ponesou dál ducha antikapitalismu.

Alex Callinicos
Přeložil Jan Májíček

Předplat'te si Solidaritu

☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)

☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit exemplářů časopisu.

Jméno:

Adresa:

Telefon:

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682